

Messias

Eerste en Tweede Verbond

Toen God zijn volk bevrijdde uit Egypte gebruikte hij een middelaar. Mozes kreeg die rol toebedeeld. Bij andere gelegenheden deed God een beroep op andere mensen: rechters, koningen en profeten. Ook in de toekomst, als God de definitieve redding zal brengen, zal dit gebeuren via een middelaar. Deze definitieve middelaar en redder noemen wij de Messias. Dit woord is van Hebreeuwse afkomst. Het betekent¹: *de gezalfde*. Het eerste Verbond gebruikt deze term nooit zoals wij dit nu doen. Daar is *Messias* meestal een titel van de actueel regerende koning. Hij is de/een gezalfde. Anderzijds kent het eerste Verbond wel de *Messiaanse gedachte*. Dit is de hoop op de komst van een ideale reddersfiguur die definitief Gods Rijk op aarde zal *komen vestigen*². Door zijn toedoen zal het recht zegevieren en zal er een paradijselijke vrede heersen.

Theologie

Men kan in deze verwachting drie richtingen onderscheiden. Vooreerst is er het koninklijk messianisme.

a. Deze tendens ziet de toekomstige redder als een Koninklijke figuur. Hij zal een nakomeling zijn van David. De belangrijkste teksten in dit verband zijn Jes. 7: 14; 9: 5-6; 1: 1 vv. en Micha 5: 1-3. Gedeeltelijk staan ze hiernaast afgedrukt.

b. Verder is er het profetisch Messianisme. Volgens deze richting zal de verwachte redder een profeet zijn, zoals Mozes. Dit leidt men af uit de teksten zoals Deut. 18: 15 vv. in Jes. 52: 13-15, 12.

c. Ten slotte is er nog het Mensenzoonmessianisme. Daarin krijgt de messias een meer mythologische gestalte³. Hij komt op de wolken des hemels: zie Dan. 7: 13. We zijn geneigd genoemde teksten te lezen en te begrijpen vanuit een christelijk perspectief. We betrekken ze onmiddellijk op Jezus. Dat mag. We geloven immers dat Jezus de verwachtingen vervuld heeft en dat hij de Messias of dé Christus is. Toch is het goed er zich van bewust te zijn dat verscheidene van de passages, die we zoeven aangehaald hebben, niet onmiddellijk *messiaans* bedoeld waren.

1 *masjiach* משיח, een Hebreeuws woord dat bijna altijd verwijst naar de inwijding van objecten door middel van zalfolie (zie zalving). Het werkwoord wordt gebruikt voor de heiliging van personen of objecten zoals de tabernakel. Het zelfstandig naamwoord *masjiach* wordt echter alleen gebruikt voor individuen. Etymologisch betekent messias *de gezalfde* (Grieks: *Χριστός*, Latijn: *Christus*). Deze titel wordt in de Hebreeuwse Bijbel voor drie soorten personen gebruikt: profeten, hogepriesters en koningen.

2 De KOMENDE.

3 Anderen noemen het een apocalyptische visie. Deze visie was zeer verspreid in de intertestamentaire periode.

Oorspronkelijk

Dit is het duidelijkst het geval met Jes. 7: 14. Daar is sprake van een vrouw die een kind zal baren. Het zal *Immanuel* heten, of, *God met ons*. Vermoedelijk ging het hier oorspronkelijk over een zoon van koning Achaz of van de profeet Jesaja. De geboorte van dit kind werd verwacht in een onmiddellijke toekomst en niet in een verre messiaanse tijd (zie Jes. 7:16). De nadruk viel op het *teken*⁴ karakter van het kind en van zijn naam. Het was een teken gegeven aan Achaz, en het vroeg om vertrouwen in God.

Het orakel kon op Jezus toegepast worden, zonder de oorspronkelijke betekenis geweld aan te doen. Jezus bleek immers bij uitstek een *teken* te zijn dat om geloof vroeg. Zijn optreden stond in dit teken. Als hij wonderen verrichtte, was niet het wonder op zichzelf belangrijk, maar wel het feit dat de genezene of de toeschouwers al of niet geloofden.

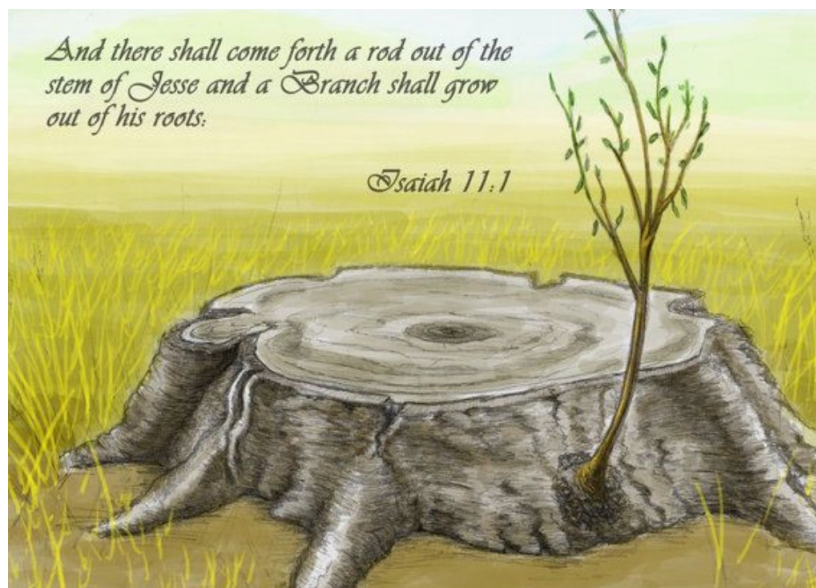
Griekse inmenging

Mede dank zij de Griekse bijbelvertaling kon Jes. 7: 14 ook begrepen worden als de aankondiging van een wonderbare geboorte. De Griekse vertaling noemt de moeder van *Immanuel* immers een maagd⁵. Langs deze voorstelling van zaken wilde de vertaler aanduiden dat de beloofde geboorte moest beschouwd worden als een speciaal geschenk van God. Ook in die zin kon de tekst terecht op Jezus toegepast worden. Zijn geboorte was immers een goddelijke gave bij uitstek. Zie Matt. 1: 22-23.

22 Dit alles is gebeurd opdat in vervulling zou gaan wat bij monde van de profeet door de Heer is gezegd: 23 'De maagd zal zwanger zijn en een zoon baren, en men zal hem de naam Immanuel geven,' wat in onze taal betekent 'God met ons'.

Jesaja 11: 1-9

Uit andere teksten spreekt de messiaanse verwachting duidelijker. Een goed voorbeeld biedt Jesaja 11: 1-9. De aanhef is bekend: *Een twijg ontspruit aan de stronk van Isai*». *Isai* is de vader van koning David. Het orakel kondigt de komst aan van een telg uit Davids koningshuis. Hij zal overvloedige geestesgaven bezitten en regeren in recht en gerechtigheid. Er zal vrede heersen. Suggestieve beelden drukken dit uit. Het kalf en de leeuw weiden samen, een kleine jongen kan ze hoeden». (Jes. 11: 6). Het geheel beantwoordt volledig aan onze omschrijving van *messianisme*.

Het Tweede Verbond sluit aan bij die verwachtingen. De draad die loopt van het Oud/Eerste naar Nieuw/Tweede mag men evenwel niet te rechtlijnig voorstellen. Het is niet zó dat er in de boeken van het Eerste een duidelijk beeld van de Messias naar voren komt dat onmiskenbaar naar Jezus leidt. Wel valt er in het

4 Waar we later de ster van zien die in het driekoningenverhaal van Matt. Is aangewend.

5 De Griekse tekst schrijft *maagd* (Gr. παρθενος, *parthenos*), naar de eerste betekenis van het woord, *een vrouwelijk persoon die geslachtsrijp is, maar nog geen geslachtsgemeenschap heeft gehad, ongerepte jonge vrouw*. In het Hebreeuws staat er *almah*, en niet *betulah* (*maagd*). Een jonge vrouw kan maagd zijn, maar dat hoeft niet in dat woord begrepen te zijn.

Eerste een openheid te bespeuren, een enigszins vage verwachting naar een definitieve redder. Aan deze verwachting wordt in het Tweede Verbondgestalte gegeven.

J. Lust